

Методичне забезпечення оцінки конкурентоспроможності підприємств

Біляєв О.С., Харківська національна академія міського господарства

Важливим аспектом конкурентоспроможності (КСП) є не тільки визначення її як обов'язкової властивості підприємства в умовах ринкової економіки або економіки перехідного типу. Не менш важливим аспектом є розробка методичного забезпечення оцінки КСП підприємств. Досить різнобічне трактування терміну «конкурентоспроможність» обумовлює різноманітність методичних підходів до її оцінки. Саме в умовах формування ринкової конкуренції КСП стає показником успішного функціонування підприємства, отже, все більшу значимість набувають питання її кількісного вимірювання та оцінки, аналізу та прогнозування.

Оцінка КСП підприємства являє собою складну багатofакторну задачу, яка зводиться до виявлення найбільш значущих числових показників КСП та їх інтегруванню. Помилка у виборі методу вимірювання може привести до прийняття помилкових управлінських рішень.

Оцінку рівня КСП підприємства можна проводити за різними методами (методиками). Їх багаточисельність зумовлена використанням різних критеріїв: ефективність діяльності підприємства, режим економії, раціональність ведення фінансових розрахунків та ін. Різноманітність підходів до оцінки КСП підприємств обумовлено цілями, які автор кожного підходу вкладає в оцінку КСП підприємства, кількістю підприємств-конкурентів, способом отримання інформації та її доступністю.

Усі підходи до оцінки КСП можна умовно поділити на неформалізовані та формалізовані. Умовність поділу обумовлена тим, що суб'єкт оцінки навряд чи буде обмежуватися однією обраною методикою, а також часто при використанні формалізованих методів в дослідженні залучаються експерти. До неформалізованих методів можна віднести: метод оцінки КСП з позицій порівняльних переваг, метод, який засновано на теорії рівноваги організації й галузі, профіль полярностей, матричний підхід Бостонської консультативної групи (БКГ) та ін. До формалізованих методів належать: метод, який передбачає розрахунок певних груп показників підсумків операційної діяльності підприємства, метод радара (багатокутника) КСП, метод таксономічного аналізу та ін. Головним критерієм точності при неформалізованих методах буде компетенція залучених експертів, а при формалізованих – наявність інформації.

Об'єктивні судження про конкурентоспроможність повинні бути зроблені на основі кількісних характеристик. Однак багато параметрів і показників не можуть бути оцінені за їх допомогою, тому слід використовувати також якісні характеристики.

Такі підходи до оцінки КСП підприємства, як оцінка за показниками операційної діяльності, таксономічний аналіз, метод радара (багатокутника) КСП, обов'язково включають відбір показників для дослідження експертним методом. При використанні цих методів ми отримуємо інтегральний

показник КСП підприємства, який дає чітке бачення стану підприємства на даному ринку.

Багато авторів пов'язують КСП підприємства з КСП продукції. Але необхідно зазначити, що КСП продукції є необхідною, але недостатньою умовою КСП підприємства. КСП продукції вивчається по кожному її виду, а КСП підприємства охоплює усі види продукції, які виробляє підприємство. Життєвий цикл продукції коротший, ніж життєвий цикл підприємства. Можна зробити висновок, що процес оцінки КСП підприємства складніший, та охоплює не тільки оцінку КСП продукції, але і показники господарської діяльності підприємства.

Основними вимогами при виборі метода оцінки КСП підприємства є конкретність цілей дослідження, наочність результативної інформації, точність отриманих результатів та можливість їх обробки для подальшого практичного використання підприємством.

Слід відзначити, що обраний методичний підхід до оцінки КСП підприємства безпосередньо впливає на методи підвищення КСП підприємства та розробку конкурентної стратегії, оскільки підхід обирається виходячи з певних цілей дослідження.